



NARODNI
DOM
MARIBOR

KONCERTNA
POSLOVALNICA

Komorni cikel 2023/2024

2. abonmajski koncert

5. december 2023 ob 19.30, Dvorana Union, Maribor

Sekstet Dohnányi

Philip Zuckerman, violina

Ljubomir Milanović, viola

Monika Leskovar, violončelo

Maximiliano Martin, klarinet

Boštjan Lipovšek, rog

Lorenzo Cossi, klavir

Spored

Franz Schreker (1878–1934)

Veter za violino, klarinet, rog, violončelo in klavir

Alexander Zemlinsky (1871–1942)

Trio v d-molu, op. 3, za klarinet, violončelo in klavir

I. Allegro ma non troppo

II. Andante

III. Allegro

Ernst von Dohnányi (1877–1960)

Sekstet v C-duru, op. 37, za klavir, violino, violo, violončelo, klarinet in rog

I. Allegro appassionata

II. Intermezzo: Adagio

III. Allegro con sentimento

IV. Finale: Allegro vivace, giocoso

Franz Schreker (1878–1934) je osrednja figura izjemnega razcveta opere v Avstriji v obdobju *fin de siècle*, ki je vključeval dela Alexandra Zemlinskega, Albana Berga in Ericha Wolfganga Korngolda. Schreker je tako kot njegov vzornik Wagner besedila za svoja operna dela (z izjemo prvenca *Plameni*) napisal sam, v nasprotju z vzornikom pa so njegove teme izrazito naturalistične, pogosto šokantne in se bližajo temnim plastem človekove duše, kar so značilnosti sočasne avstrijske dramatičke Hermannah Bahra, Huga von Hofmannsthalah in Arthurjah Schnitzlerjah. Schreker se teh tem ni loteval zaradi družbene kritike, ampak so pri njem estetsko motivirane, zato njegovo ustvarjanje lahko povežemo z estetiko grdega, ki je bila emblematična za dekadenco. Njegov slog je izrazito eklektičen in združuje prvine iz romantike, naturalizma, simbolizma, impresionizma, ekspresionizma in nove stvarnosti.

Schrekerjeva zgodnja dela se ujemajo z ambientom Dunaja na prelomu stoletjah, kar je postalo jasno leta 1908, ko sta plesalki in koreografinji Elsa in Grete Wiesenthal pri skladatelju naročili plesno pantomimo Infantinjin rojstni dan za odprtje razstave dunajske secesije (Kunstschau Wien 1908). Podvig je bil tako uspešen, da je Schreker zanj napisal več plesnih del, vključno z **Vetrom** za violino, klarinet, rog, violončelo in klavir leto kasneje. Tudi to delo izkazuje tipične značilnosti skladateljevega tedanjega glasbenega stavka, v središču katerega sta predvsem harmonija, ki jo širi s kromatiko in primesmi modalnosti, ter zvočnost. Skladba je polna zanimivih gest, s katerimi različna glasbila zasedbe upodabljajo živahni značaj močnega vetra.

Avstrijskega skladatelja **Alexandra Zemlinskega** (1871–1942) povezujemo z drugo dunajsko šolo (Arnold Schönberg je bil njegov učenec in kasneje tudi svak), vendar ni bil tako radikal. Spada med tiste skladatelje, katerih dela v prvi vrsti izdajajo Mahlerjeve vplive. Toda podobno kot Richard Strauss je tudi Zemlinsky stopil na rob nove glasbe in ne čezenj. Čeprav je bil nesporno vrhunski dirigent in interpret, je komponiral le občasno, predvsem pa ga ni zanimal zvezdniški status. V tem so ga zasenčile bolj dominantne osebnosti, kar je verjetno prispevalo k temu, da je trajalo več desetletij, preden se je njegovo glasbo začelo pogosteje izvajati in zares ceniti. Zemlinsky je študiral na dunajskem konservatoriju, kjer je prevzel Hanslickovo estetiko, ki je bila zavezana klasicističnemu izročilu in je na glasbeni piedestal postavljala Brahmsa. Toda Zemlinsky je v enaki meri kot Brahmsa občudoval tudi Wagnerja, kar pomeni, da je v sebi podobno kot Mahler združeval dva najpomembnejša glasbena tokova 19. stoletja. Ta dvojni vpliv se kaže v skladateljevem opusu: medtem ko se v njegovih samospelih, simfoničnih pesnitvah in mnogih operah zrcali predvsem odmev wagnerjanske glasbene drame, ima v njegovi inštrumentalni glasbi pred bujno programsostjo in svetovnonazorskimi izjavami prednost absolutna glasbena logika, ki se najbolj odraža v rabi Brahmsove tehnike razvijajočega se variiranja, pri kateri je maksimalno izkoriščeno minimalno motivično gradivo, ki je osnova za številne transformacije in modifikacije.

Trio za klarinet, violončelo in klavir v d-molu, op. 3 je nastal leta 1896. Zemlinsky je skladbo prijavil na natečaj, ki ga je razpisalo Dunajsko skladateljsko združenje (Wiener Tonkünstlerverein) in je bilo odprto za vse avstro-ogrske skladatelje. Razpisna zahteva je bila, da je delo komorna skladba z vsaj enim pihalom. Morda je ta pogoj postavil prav Brahms, ki je bil predsednik združenja in eden od sodnikov in je v tistem

obdobju napisal številne komorne mojstrovine s klarinetom (trio, kvintet in dve sonati). Vsekakor je imel Zemlinsky med komponiranjem Brahmsa v mislih, saj je glavna tema zadnjega stavka s svojim melodičnim potekom in punktiranim ritmom zelo podobna prvi temi zadnjega stavka Brahmsovega pet let starejšega *Tria za klarinet, violončelo in klavir v a-molu, op. 114*. Brahmsu je bila skladba všeč in je na natečaju osvojila tretje mesto, kar je Zemlinskemu prineslo 200 kron. Trio ima tradicionalno obliko s hitrim prvim stavkom (sonatni allegro), počasnim drugim stavkom (rapsodični andante) in hitrim tretjim stavkom (rondo). Čeprav se po obliki in vsebini zgleduje po Brahmsu, je značaj bistveno bolj vznemirjen in glasba izkazuje tipične značilnosti *fin de siècle*.

V podobni meri kot Zemlinsky je bil romantičnemu idiomu zavezan **Ernst von Dohnányi** (1877–1960), ki se poleg Liszta uvršča med najbolj vsestranske madžarske glasbenike. Velja za enega prvih in najpomembnejših reformatorjev madžarske glasbene kulture v 20. stoletju in njegov vpliv je segal na vsa področja glasbenega življenja. Poleg lastne glasbe je kot dirigent in pianist doma in v tujini izvajal tudi glasbo rojakov Bartóka in Kodályja. Do leta 1900 se je tako v Evropi kot v ZDA uveljavil kot največji madžarski pianist in skladatelj po Lisztu. Svoj položaj je izkoristil za uvajanje zapostavljenih del Mozarta, Beethovna in Schuberta v repertoar in je bil prvi svetovno znani pianist, ki je redno izvajal komorno glasbo. Bil je med najboljšimi poustvarjalci svoje generacije; med njegovimi največjimi dosežki so izvedbe vseh Beethovnovih klavirskih del leta 1920 in vseh sedemindvajset Mozartovih klavirskih koncertov leta 1941. Njegovo kariero sta prekinila porast nacističnega vpliva na Madžarskem in druga svetovna vojna. Leta 1941 je odstopil z mesta direktorja Akademije za glasbo Franza Liszta, leta 1944 pa je šel v Avstrijo. Po vojni

je živel v Londonu in Argentini, nato se je ustalil v ZDA, kjer je postal rezidenčni skladatelj na Floridski državni univerzi, kjer je ostal do smrti.

Pri kompoziciji se je sprva zgledoval pri Schumannu in Brahmsu (slednji je organiziral dunajsko premiero njegovega *Klavirskega kvinteta št. 1 v c-molu, op. 1*), nato pa je iz celotne romantične glasbene dediščine oblikoval samosvojo, nadvse lirično, živahno in mestoma humorno govorico. Posebno uspešen je bil v komorni glasbi in njegovih devet večjih del v tej zvrsti odlikuje visoka stopnja izvirnosti ter obrti. ***Sehstet v C-duru, op. 37***, za klavir, violino, violo, violončelo, klarinet in rog je nastal leta 1935, v času skladateljeve dolgotrajne bolezni, med katero je bil več mesecev prikovan na posteljo zaradi tromboze. Že sama kombinacija glasbil je neobičajna

(kar je eden od razlogov, da se delo redko znajde na sporednih komornih koncertov), dve izmed večjih odlik skladbe pa sta izrazito bogastvo melodičnih idej in motivična enotnost. Vzdušje prvega, sonatno oblikovanega stavka s tremi temami je dramatično in vznemirjeno, v drugem stavku leži med dvema adagio odsekoma koračnica, medtem ko je scherzo oblikovan kot tema z variacijami. Zadnji stavek izkazuje Dohnányijevo poznavanje sveže glasbe njegovega časa, zlasti jazza, ki je v tridesetih letih 20. stoletja našel prostor za razvoj po vsej Zahodni in Srednji Evropi. Zaključna koda je izvrstna kombinacija elementov ragtimea, dunajskega valčka in heroične uvodne teme prvega stavka.

Jan Prepadnik

PHILIP ZUCKERMAN



Švedski violinist Philip Zuckerman se je izobraževal na šoli Juilliard v razredih Catherine Cho in Itzhaka Perlmana. Danes je koncertni mojster Filharmoničnega orkestra iz Turkuja. Kot gostujoči koncertni mojster je zaželen v številnih priznanih orkestrih, kot sta na primer Simfonični orkester iz Göteborga in Filharmonični orkester iz Tampereja, na mnogih svetovnih prizoriščih pa nastopa tudi kot solist. Občinstvo in kritiki izpostavljajo predvsem njegov ton, tehniko in odrsko prezenco.

Philip Zuckerman
foto: Arina Akhina / Vgisten

LJUBOMIR MILANOVIĆ

Ljubomir Milanović je končal diplomski in podiplomski študij viole na Fakulteti za glasbo v Beogradu, nato je izobraževanje nadaljeval v Londonu, kjer je obiskoval Šolo za glasbo in dramo Guildhall. Kot solist je nastopil z Orkestrom Beograjske filharmonije, Simfoničnim orkestrom RTS in Komornim godalnim orkestrom svetega Jurija. Poleg standardnega repertoarja redno izvaja dela sodobnih srbskih skladateljev Zorana Erića, Ivana Jevtića in Svetislava Božića, napisana prav zanj.



Ljubomir Milanović

MONIKA LESKOVAR

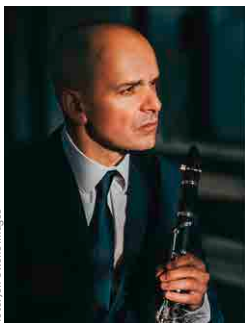


Monika Leskovar

V Nemčiji rojena hrvaška violončelistka Monika Leskovar je doštudirala na Visoki šoli za glasbo Hannsa Eislerja v Berlinu. Izpopolnjevala se je na mojstrskih tečajih Mstislava Rostropoviča in Bernarda Greenhousa. Osvojila je številne nagrade na mednarodnih tekmovanjih in bila prva hrvaška predstavnica na evrovizijskem tekmovanju mladih glasbenikov

ter finalistka na Dunaju leta 1998. Po tem si je ustvarila sloves kot solistka, komorna glasbenica in predana pedagoginja.

MAXIMILIANO MARTIN



Maximiliano Martin
Foto: Jan Owens Images

Klarinetist Maximiliano Martin se je izobraževal na rodnih Tenerifih, v Barceloni in Londonu, kjer je obiskoval Kraljevo akademijo za glasbo. Kot solist in komorni glasbenik je sodeloval s številnimi priznanimi zasedbami, kot so Škotski komorni orkester, Münchenski komorni orkester, London Winds in Edinburški godalni kvartet. Nastopil je v nekaterih največjih

koncertnih dvoranah in na festivalih na Dunaju, v Luzernu, Salzburgu, Amsterdamu, Rimu, Berlinu, Madridu in Parizu.

BOŠTJAN LIPOVŠEK



Boštjan Lipovšek

Hornist Boštjan Lipovšek je končal diplomski in podiplomski študij na Akademiji za glasbo v Ljubljani pri prof. Jožetu Faloutu, nato se je izpopolnjeval pri Radovanu Vlatkoviču na salzburškem Mozarteumu. Kot solist redno nastopa s Simfoničnim orkestrom RTV Slovenija, s katerim je posnel več koncertov in krstnih izvedb. Aktiven je tudi kot pedagog na akademijah v Ljubljani in Zagrebu. Leta 2008 je za umetniške dosežke na glasbenem področju prejel nagrado Prešernovega sklada.

LORENZO COSSI



Lorenzo Cossi

V Trstu rojeni Lorenzo Cossi je z odliko diplomiral na Konservatoriju za glasbo Giuseppea Tartinija. Njegova glasbena izobrazba se je razvijala tudi pri pomembnih umetnikih, kot so Nino Gardi, Elisso Virsaladze, Joaquín Achúcarro, William Grant Naborè in Jerome Lowenthal. Mednarodni ugled je dosegel kot eden od petih finalistov tekmovanja Esther Honens v Calgaryju v Kanadi. Njegov repertoar sega od baročne dobe do sodobne glasbe, s posebnim zanimanjem za jazz glasbo in improvizacijo.

(Jezikovni pregled Monika Jerič)

Napovedujemo in vabimo

KOMORNI ORKESTER IZ STUTTGARTA

THOMAS ZEHETMAIR, vodja
EMMANUEL PAHUD, flavta

10. januar 2024 ob 19.30, Dvorana Union, Maribor

3. koncert Orkestrskega cikla in za izven

Spored: Albert Roussel, Wolfgang Amadeus Mozart, Camille Saint-Saëns

KVARTET ÉBÈNE

19. marec 2024 ob 19.30,
Dvorana Union, Maribor

3. koncert Komornega cikla in za izven

Spored: Wolfgang Amadeus Mozart,
Alfred Schnittke, Edvard Grieg

Spoštovani obiskovalci,

obveščamo vas o spremembi datuma 5. koncerta Komornega cikla 2023/2024.
Kvartet Szymanowski in Kevin Spagnolo, klarinet, bosta namesto prvotno napovedanega
14. maja v Mariboru gostovala 7. maja 2024.

IGUDESMAN & JOO

A Little Silent Night Music

19. december, 19.30

Dvorana Union
Koncert za izven

Kaj se zgodi, ko montypythonovski humor sreča klasično glasbo, Sveta noč Mozarta, Mozart pa bořitne veščine? Koncert? Komedija? Oboje! Uspešnica, ki polni dvorane od New Yorka do Dunaja, prinaša večer vrtoglave virtuoznosti in vrhunske zabave tako za poznavalce in ljubitelje klasične glasbe kot vse, ki se želite dodobra nasmejati.

Festival
Maribor

◀ NARODNI DOM MARIBOR ▶

Informacijska pisarna Narodnega doma Maribor

Uradne ure: od ponedeljka do petka med 10. in 13. uro ter uro pred prireditvijo.

Dvorana Union: uro pred prireditvijo.

☎ (02) 229 40 11, 229 40 50, 031 479 000

✉ vstopnice@nd-mb.si

🌐 www.nd-mb.si

 **Radio
Maribor**

**VEČER
RADIO CITY**